

אלא לראותם בלבד

א.

גורו כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באישראל, שע"ז גרמו חשכות בנשמותיהם של ישראל. וכנגד זה הופיע הגילוי של נר חנוכה המאיר בנשמה. נמצא שעיקר נ"ח הוא לראותם, שע"י הראיה הודד האור להאיר הנשמה. וע"כ הרואה נ"ח מברך.

האור הזה הוא נצחי, כדאיתא בחז"ל שכאשר ראה אהרן שכל הנשיאים הקריבו קרבנותיהם והוא לא הקריב חלשה דעתו, אמר לו הקב"ה למטה, אמור לו, שלך גדול משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות ושלך קיים לעד. ומבאר הרמב"ן שזה קאי על נר חנוכה, שגם לאחר שבטלה הדלקת המנורה נשארה הקדושה והאור של המנורה בנר חנוכה. והענין מדוע מכל עניני ביהמ"ק דוקא אור המנורה נשאר קיים לעד, משום שמבלעדי אור האלקות המאיר לישראל אין בכחם לשאת את חשכת הגלות. ולכן מצות חנוכה שהיא המצוה האחרונה אותה תקנו חכמים קודם שיצאו ישראל לגלות הארוכה, ענינה שהנר הזה יאיר לישראל באור אלקות, ועי"ז יוכלו להתקיים בחשכת הגלות. כלל ישראל יש בו כח עליון לשאת את כל היסורים הקשים והמרים, אם יהודי מרגיש את הקרבה להשי"ת, שאז יש לו כח לשאת הכל, אך הגרוע ביותר הוא כאשר חשך ממנו אור האלקות ואינו מסוגל להתקיים. והגלות ענינה חשכות הנשמה, כמד"כ ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, ואמר על כי אין א' בקרבי מצאוני הרעות האלה, שזה עיקר קושי השעבוד, חשכות הנשמה, ובעקבתא דמשיחא רב יותר הסתר ונהיה החשך כפול ומכופל. וזה שייך הן בענינים הנוגעים לכללות ישראל והן בפרט לכל יהודי, שהגרוע ביותר הוא כאשר שרוי בחשכות, שאז הוא עוסק בתורה מתוך חשכות, ומתפלל מתוך חשכות, שבתותיו ומועדיו נתונים בחשכות, ואפילו אור האמונה המורשע בדמם של ישראל מאמינים בני מאמינים ג"כ אצלו בחשכות וחוסר בהירות ח"ו. וכמו שבגשמיות גם מי שחמד לו אבר ואפילו אבר חיוני עדיין אינו חשוב כמת, ורק הסומא חשוב כמת, כך ברוחניות, גם מי שלקוי

הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד. יל"ב ענין הנרות הללו קודש הם, מה משמעות הקדושה שחלה עליהם עד שאין לנו רשות להשתמש בהם? וכן יש להבין אומרו לראותם בלבד, שמשמע שהראיה היא חלק מהמצוה, וכדמוכח ממאחז"ל (שבת כג.) הרואה נר חנוכה מברך, שלא מצינו בשום מצוה שתהיה משמעות לראיה. ואילו בנר חנוכה לראות את הנרות הוא חלק עיקרי, וכמו שאמרו צדיקים שההסתכלות בנרות החנוכה היא סגולה להרבה ענינים.

וי"ל בזה דהנה כתיב כי נר מצוה ותורה אור, ואיתא בחז"ל, משל לאחד שהולך בחשך, הדליק את הנר ניצול מן הבורות והקוצים אבל אינו ניצול מן הליסטים וכו', כיון שהאיר היום ניצול מכולם. וזהו תורה אור. ופי' תורה אור הוא האור הגנוז, אור האלקות שנברא ביום הראשון, דאיתא בחז"ל שראה הקב"ה שאין העולם ראוי לאור הזה עמד וגנוז בתורה ולעמלי תורה, ובמק"א איתא שגנוז לצדיקים. האור הזה הוא קדש קדשים שאסור להשתמש בו, ולפיכך התורה שגנוז בה אור האלקות אסור להשתמש בה, וראשתמש בתגא חלף, וכן אמרו אל תעשה קרדום לחפור בה, שאת התורה צריך ללמוד לשמה ולא לשם הנאות. ועד"ז גם נר חנוכה דאיתא בספ"ק שנמשך בו מאור המנורה שהוא האור הגנוז, לכך הנרות הללו קודש הם, שמאיר בהם אור האלקות הגנוז שהוא קדש קדשים, ולכן אין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד. וענין לראותם הוא, לפי שהאור הזה הארתו הוא בנשמה, שמאיר את נשמת יהודי באור אלקות, והראיה היא כח פנימי של המח שיש לה שייכות לנשמה. וזו היתה מלחמת החשמונאים ביונים, שהיונים זממו להחשיך עיניהם של ישראל, שמלחמתם עם ישראל לא היתה מלחמה גשמית שבגוף, אלא החשיכו עיניהם של ישראל, היינו שהחשיכו את אור הנשמה, שנשמת יהודי לא תרגיש את אור האלקות, וע"כ

ב.

מרן אדמו"ר בב"א זי"ע היה דרכו להביט על הנרות משך רוב זמן ההדלקה שנמשכה שעות רבות וכמעט לא גרע עיניו מהם, ואפי' בעת שאמר תורה הסתכל על הנרות. ובבית אברהם עה"פ רק בעיניך תביט ושלומת רשעים תראה איתא, שהבטה על נרות חנוכה היא תיקון לעניני פגמים. וי"ל שענין זה מרומז באומרו כי רגע באפו ואיתא בספה"ק באפי' גימ' חנוכה. שהרי לתקן הפגמים היא עבודה קשה, אבל כח התיקון של חנוכה שרק בעיניך תביט, הוא בבחי' כי רגע באפו, שכאשר יהודי מביט בנרות חנוכה יכול לתקן ברגע אחד. רק בעיניך תביט ושלומת רשעים תראה, כשרק מביט בעיניו מיד ושלומת רשעים תראה, שמתקן ומשלים אותם ענינים בהם הוא רשע, ע"ד מאחז"ל (ב"ב נו:): אי איכא דרכא אחרינא רשע הוא, שע"י הבטת עינים בנרות הוא יוצא מכלל רשע. ע"י שיהודי מברך על נרות חנוכה ומביט עליהם ומקבל ע"ע מאי דהוי הוי ומכאן ואילך לא ישוב לכסלה, מועיל לו הכח של חנוכה לתקן את הכל ברגע אחד, בחי' כי רגע באפו, ומתקיים ושלומת רשעים תראה.

נס חנוכה היה בזמן שישראל היו בשפל המצב מאד, והישועה היתה למעלה מן השכל, שמתכלית שפל המצב זכו לנס הגדול. וכמ"כ זה כח התיקון של חנוכה, להועיל אפי' לדברים שלא מועילה עליהם תשובה, ויש בחנוכה כח התיקון למעלה מכל הענינים.

בפגמים ושולטים בו מדות רעות ותכונות רעות עדיין אינו חשוב כמת, אבל הסומא שאינו רואה כלל אור אלקות ואינו רואה את כח הבורא בבריאה הריהו כמנותק מן השורש רח"ל וחשוב כמת. ומלבד זה הרי בשעה שיהודי שרוי בחשכות אזי תשת חשך ויהי לילה בו תרמוש כל חיתו יער, שאז מתגברים אצלו כל מיני יצרים אפלים שאינם שייכים אליו בכלל, כי זהו כח החשך. והעצה היחידה היא תורח השמש יאספון. וכדכ' בראשית הבריאה והארץ היתה תהו ובהו וחשך, שהעצה היחידה כנגד זה היא ויאמר א' יהי אור ויהי אור, הוא אור האלקות המאיר את כל המחשכים. וזאת השאיר הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו לכלל ישראל, שאף שנסתלקו כל הבחי' של ביהמ"ק, שלך קיים לעד, שנשאר נר החנוכה המאיר באורו את כל השנה ומקרין ניצוצי אור בנשמת יהודי שלא יטבע בחשך. וזהו פי' הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם, פי' לראותם שנפקחים עיני הנשמה לראות את אור האלקות המאיר בנר חנוכה. וראיה זו אינה בבחי' מותרות אלא היא מעיקרי החיובים שעל יהודי. וכמד"כ מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה, דאיתא בספה"ק שירא"ה אותיות ראי"ה, היינו שהשי"ת שואל מיהודי את הראיה שיראה באורו ית'. וכלשון הראב"ד בבעלי הנפש, ואתה בן אדם את עיניך תפקח ותראה תמונת יוצרך העומדת לפניך נגדך, והיינו הראיה בעיני השכל, שאז מכלל סומא כבר יצא. והאור הזה של נ"ח הוא נצחי שקיים לעד ויאיר עדי אור חדש על ציון תאיר.

מצות חנוכה נר איש וביתו

ואילך מוסיף והולך (שבת כא:). ויש לדקדק בלשון מצות חנוכה נר איש וביתו, מדוע לא כתיב נר לכל הבית. וכן צ"ב מה ענין מהדרין ומהדרין מן

ת"ר מצות חנוכה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד, והמהדרין מן המהדרין, ב"ש אומרים וכו' וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן